Cena zł. 40—

Tygodnik Gospodarczy

Rok V — Poznań, dnia 29 stycznia 1949 — Nr 5

TREŚĆ:

Podatek od nieruchomości i od lokali

Podstawa opodatkowania — stawki — terminy płatności

Podatek od nieruchomości.

1. Podstawę opodatkowania stanowi w myśl przepisów zasadniczych dekretu o podatkach komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 40/47) wzgl. rozporządzenia wykonawczego do tegoż dekretu (Dz. U. R. P. Nr 51/47).

a) czynsz z tytułu najmu *należny* za rok poprzedający rok podatkowy — przy czym okoliczność, czy czynsz jest faktycznie płacony czy nie, jest dla wymiaru podatku bez znaczenia albo

b) wartość czynszowa, która *ogólnie* biorąc jest ustalana w wysokości czynszu, jaki zostałby uzyskany w razie wynajęcia lub wydzierżawienia budynku lub jego części w roku poprzedzającym rok podatkowy. *W szczególności* zaś wartość czynszowa mieszkalnej części budynku, zajmowanej przez podatnika lub oddanej do bezpłatnego używania lub użytkowania, stanowi czynsz, jaki by na podstawie dekretu z dnia 28. 7. 1948 o najmie lokali (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 259) opłacały w charakterze najemców osoby zajmujące lokale w tej części budynku.

Dla mieszkalnej części budynku, nadającej się do użytku a nie używanej i nie oddanej w najem wartość czynszową przyjmuje się w wysokości do 50% czynszu ustalonego w myśl art. 2 ewent. art. 8 dekretu o najmie lokali bądź do kwoty czynszu, który byłby płacony wedł. przepisów, obowiązujących przed wejściem w życie powołanego dekretu — w zależności od tego, czy oddanie lokali w najem połączone jest z trudnościami, wynikającymi np. z ograniczeń ustawowych czy też nie. W analogicznych warunkach, wartość czynszową niemieszkalnej (użytkowej) części budynku ustala się w wysokości 100% wzgl. do 50% czynszu, jaki byłby płacony na podstawie art. 2 ewent. art. 8 dekretu o najmie lokali, gdyby część niemieszkalna budynku wynajęta była na mieszkania.

2. Jeżeli nie można ustalić podstawy opodatkowania (brak materiału porównawczego) w sposób wyżej podany — w przypadku nieruchomości o charakterze użytkowym — wówczas *podstawę* stanowi:

a) 5% bieżącej wartości obiegowej nieruchomości budynkowej (wraz z zabudowaniami ubocznymi, podwórzami itp.). Bieżącą wartość obiegową budynków ustala się na podstawie cen płaconych w miesiącu sierpniu 1939 r. za takie same lub podobne nieruchomości, znajdujące się w analogicznych warunkach i pomnożonych (ceny) przez odpowiedni mnożnik. Mnożnik ten winien być ustalony w takiej wysokości, ażeby odpowiadał faktycznej wielokrotności zwyżki czynszu, — pobieranego w roku poprzedzającym rok podatkowy — w danej miejscowości za lokale użytkowe, wynajmowane lub wydzierżawiane w budynkach osób trzecich, w porównaniu z czynszem pobieranym za te same lokale w miesiącu sierpniu 1939 r.

W przedsiębiorstwach prowadzących prawidłowe księgi handlowe — jako wartość obiegową z miesiąca sierpnia 1939 r. *można* przyjąć za zgodą podatnika wartość ujawnioną w bilansie otwarcia na dzień 1 stycznia 1939 r.

b) Gdy chodzi o grunty niezabudowane — 3% bieżącej wartości obiegowej. Wartość obiegową gruntów należy ustalić przy pomocy biegłych.

Rozporządzeniem Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 24 września 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 45 poz. 336) ustanowiono obowiązek wpłacania zaliczek miesięcznych na podatek od nieruchomości, przypadający na następny rok podatkowy.

Za podstawę do ustalania wysokości zaliczek przyjmuje się:

a) czynsz z tytułu najmu lub dzierżawy, *należny* za miesiąc kalendarzowy, bezpośrednio poprzedzający miesiąc płatności zaliczki,

b) albo miesięczną wartość czynszową, odpowiadającą kwocie czynszu, jaki by osoba, zajmująca lokal opłacała w miesiącu poprzedzającym miesiąc płatności zaliczki,

c) albo — gdy w podany sposób podstawy nie można ustalić — przyjmuje się podstawę opodatkowania podatkiem od nieruchomości za ubiegły rok podatkowy, obliczoną w stosunku miesięcznym.

Jeżeliby czynsz płacony był za inne okresy niż miesięczne, wysokość zaliczki ustala się mimo to w stosunku do czynszu przypadającego za okres miesięczny.

W związku z wejściem w życie przepisów o najmie lokali (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 259) powstało pytanie, czy do podstawy opodatkowania podatkiem od nieruchomości należy zaliczać tę część czynszu (lokale mieszkalne), którą należy odprowadzać na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej. Na pytanie to należy odpowiedzieć twierdząco. Jak już wyżej wskazano, podstawą opodatkowania podatku od nieruchomości jest ogólnie biorąc czynsz a więc w zasadzie określona suma pieniężna, którą najemca zobowiązany jest płacić z tytułu używania rzeczy (lokalu). Czynsze za lokale mieszkalne w nieruchomościach budynkowych (z wyjątkiem budynków spod władzy dekretu wyłączonych) zostały ustawowo uregulowane i określone i czynsze te winien obecnie płacić najemca za używanie lokali. Zatem czynsze ustawowe (wzgl. wartości czynszowe) w globalnej sumie składać się muszą na podstawę opodatkowania podatkiem od nieruchomości.

Dekret o najmie lokali uregulował czynsze za lokale mieszkalne, nie określił natomiast czynszów, które mają być pobierane za używanie lokali użytkowych. Przepisy dekretu ograniczają się w tym wypadku tylko do wyznaczenia wysokości tzw. wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej. Podniesiono więc tu szczególną wątpliwość czy sumy, które wynajmujący obowiązani są odprowadzać tytułem wpłat na F. G. M. należy uznawać za część składową podstawy opodatkowania podatkiem od nieruchom. Ust. 5 art. 21 dekretu o najmie lokali wskazuje, że „Wpłata na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej ulega odliczeniu przy ustalaniu podstawy do wymiaru *podatku dochodowego*. Istnienie tego przepisu jest dowodem, że sprawy podatkowe były również przedmiotem rozważań przy opracowywaniu dekretu o najmie lokali. Jeżeli jednak w wyniku tych rozważań ustalono, że wpłata na rzecz F. G. M. ulega *odliczeniu tylko przy ustalaniu podstawy do wymiaru podatku dochodowego*, to znaczy, że nie było zamiarem ustawodawcy, by takie odliczenie miało zachodzić przy ustalaniu podstawy do wymiaru podatku od nieruchomości.

Wynajmujący lokale użytkowe jest zobowiązany opłacać na rzecz F. G. M. tzw. wpłaty w wysokości określonej w tabeli nr 2, stanowiącej załącznik do dekretu o najmie lokali. Źródło, z którego ogólnie biorąc wynajmujący czerpie sumy, by następnie pod postacią wpłat przekazać na F. G. M. stanowi oczywiście przychód otrzymywany przez niego bezpośrednio albo w pewnych wypadkach pośrednio w formie czynszu. Pamiętając o tym co stanowi podstawę wymiaru podatku od nieruchomości, nie do utrzymania jest stanowisko domagające się odliczenia od podstawy opodatkowania tego podatku, sumy określonej ustawowo (dekret o najmie lokali) jako wpłata, przypadająca na rzecz F. G. M.

Przeciwko temu stanowisku przemawia również przepis ust. 1 art. 23a dekretu o najmie lokali, który mówi o możliwości *uzupełnienia czynszu* za lokal użytkowy o sumę wpłaty przypadającej na F. G. M. Brak jest ponadto *formalnej racji*, dla której „wpłata" *będąca ustawową częścią składową* czynszu za *lokale mieszkalne* musiałaby być w świetle obowiązujących przepisów o podatku od nieruchomości elementem w podstawie opodatkowania podatkiem od nieruchomości, gdy ten sam element miałby być wyłączony, skoroby chodziło o lokale użytkowe. Czynszem, który stanowić może omawianą podstawę opodatkowania, może być więc tylko ten czynsz, który obejmuje również sumę wpłat na F. G. M.

Stawki podatkowe wynoszą:

25% podstawy opodatkowania w stosunku do tych nieruchomości lub ich części, w których czynsz z tytułu najmu pobiera się albo których wartość czynszową ustala się wedł. nowych stawek na podstawie dekretu o najmie lokali.

W stosunku do pozostałych nieruchomości lub ich części:

20% podstawy, gdy ona nie przekracza 2.000,— zł (rocznie)

30% przy podstawie wyższej.

Dla uniknięcia ewent. nieporozumień należy wyjaśnić, że stawka 25%-owa ma zastosowanie tylko do tych nieruchomości lub ich części, które posiadają lokale mieszkalne — w rozumieniu dekretu o najmie lokali, za które płaci się *ustawowo podwyższony czynsz*. Zatem dla nieruchomości *lub ich części*, które posiadają lokale użytkowe wzgl. lokale mieszkalne, za które płaci się czynsz w wysokości, obowiązującej przed wejściem w życie dekretu o najmie lokali, stawka może wynosić 20% wzgl. 30%. Dekret bowiem o najmie lokali, jak to już poprzednio wspomniano, nie reguluje czynszów za lokale użytkowe. Zatem w konkretnych wypadkach ta sama nieruchomość może być równocześnie obciążona podatkiem obliczonym wedł. stawki 25% i 30%.

Terminy płatności. Art. 23 dekretu o podatkach komunalnych (D. U. R. P. Nr 40/47) mówi, że podatek od nieruchomości płatny jest w dwóch równych ratach do dnia 30 czerwca i do dnia 30 listopada każdego roku. Terminy te nadal obowiązują. Niezależnie od tego rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 24. 9. 48 r. (Dz. U. R. P. Nr 45 poz. 336) ustanawia obowiązek wpłacenia w ciągu roku *zaliczek miesięcznych* na podatek od nieruchomości, przypadający *na następny rok podatkowy*.

Obowiązek wpłacania zaliczek nie dotyczy *tylko* tych miesięcy, w których nieruchomość lub jej część nie była oddana w najem lub dzierżawę ani nie była używana lub użytkowana, choć była zdatna

do użytku. Jak wiadomo, podatek od nieruchom. wymierza się biorąc pod uwagę należne czynsze wzgl. wartości czynszowe z roku poprzedzającego rok podatkowy. Wynika z tego, że w roku 1949 podatnicy podatku od nieruchomości winni płacić normalny podatek wymierzony jak dotychczas (od podstawy czynszowej z roku ubiegłego) w terminach do 30. 6. i do 30. 11. 49 r. i oprócz tego podatek w formie zaliczek miesięcznych na poczet podatku przypadającego na rok 1950 od czynszów wzgl. wartości czynszowych za miesiące bieżące 49 roku. Zaliczki płatne są *bez wezwania władzy podatkowej* w terminie do dn. 10 każdego miesiąca kalendarzowego i równocześnie składać należy deklaracje wedł. ustalonego wzoru.

Podatek od lokali.

Podstawę opodatkowania stanowi:

a) roczny czynsz obliczony na podstawie komornego przypadającego w miesiącu sierpniu 1939 r. (komorne podstawowe) wzgl.

b) dla lokali nieoddanych w najem, a w szczególności dla zajmowanych bezpłatnie, *wartość czynszowa,* ustalona w wysokości rocznego czynszu, jaki by został uzyskany w razie wynajęcia lokalu w miesiącu sierpniu 1939 r. Tę wartość czynszową wyprowadza się w drodze porównania z czynszem płaconym w tymże czasie za lokale tego samego rozmiaru, jakości, położenia itp.

c) 5% wartości obiegowej nieruchomości lub jej części z miesiąca sierpnia 1939 r. Ten sposób ustalania podstawy opodatkowania znajduje zastosowanie w razie niemożności ustalenia *wartości czynszowej* w nieruchomościach o charakterze użytkowym (niemieszkalnym).

d) faktyczne komorne (faktyczna wartość czynszowa) z roku poprzedzającego rok podatkowy, jeżeli chodzi o lokale, za które komorne pobierane jest w kwocie wyższej od komornego podstawowego (czynsz wzgl. wartość czynszowa z sierpnia 39 r.). Przez faktyczne komorne rozumie się rzeczywisty czynsz, jaki najemca zobowiązał się płacić z tytułu umowy najmu.

Stawki podatkowe:

1. dla *lokali mieszkalnych:* 100% podstawy opodatkowania,

2. dla *lokali użytkowych* zajmowanych przez podatników pod. obrotowego: 200% wzgl. 600% podstawy w zależności od tego, czy wykonują w przeważającej albo nie w przeważającej mierze świadczenia rzeczy lub usług po cenach reglamentowanych,

3. dla lokali użytkowych zajmowanych przez podatników, którzy nie są jednocześnie podatnikami podatku obrotowego: 100%.

W wszystkich tych przypadkach bierze się oczywiście za podstawę czynsz wzgl. wartość czynszową z sierpnia 39 r. w stosunku rocznym, wzgl. 5% wartości obiegowej nieruchomości z sierpnia 1939 roku.

Jeżeli chodzi o *lokale mieszkalne, w których zamieszkują podatnicy podatku obrotowego,* którzy ponadto posiadają gdziekolwiek lokal użytkowy, to za te lokale mieszkalne wymierza się podatek w wysokości *300%* wskazanej wyżej podstawy opodatkowania. Z poprzednio stosowanych ulg w podatku od lokali utrzymała się jedynie ulga stosowana dla osób, utrzymujących się z zaopatrzenia emerytalnego z funduszów publicznych.

Wskazane jest podkreślić, że w rozumieniu przepisów o podatku od lokali, lokal mieszkalny, który chociażby w części zajmowany był na inne cele niż mieszkalne, uważa się w całości za lokal użytkowy i rzecz jasna za taki lokal wymierza się podatek wedł. stawki przewidzianej dla lokali użytkowych. Warto tu też zaznaczyć, że odmienna jest kwalifikacja lokalu o charakterze mieszanym — mieszkalno-użytkowym — w *rozumieniu przepisów dekretu z dnia 28. 7. 48 r. o najmie lokali* (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 259). Lokal taki jest mianowicie w ujęciu tych przepisów w zasadzie prawie zawsze w całości lokalem mieszkalnym i czynsz ustala się w tym przypadku wedł. stawek przewidzianych dla lokali mieszkalnych, co jednak jest bez wpływu na kwalifikacje lokalu od strony podatku od lokali.

Niezależnie od stawek podatkowych już wspomnianych, przewiduje dekret o podatkach komunalnych stawki:

10% dla lokali mieszkalnych i

15% dla lokali użytkowych.

Stosuje się je wtenczas, gdy komorne pobierane jest w kwocie wyższej od komornego podstawowego i wtedy podstawę opodatkowania stanowi faktyczne komorne z roku poprzedzającego rok podatkowy. Znajdują one jednak zastosowanie tylko w takim wypadku, o ile obliczony na ich podstawie podatek jest wyższy od podatku obliczonego zgodnie z odpowiednimi stawkami od podstawy czynszowej z sierpnia 39 r.

Wymiar podatku wedł. stawki 10% jest zgodnie z dekretem z dnia 23. 8. 48 r. (Dz. U. R. P. Nr 41 poz. 297) dokonywany z reguły *w stosunku do lokali mieszkalnych,* od których czynsz z tytułu najmu pobiera się lub których wartość czynszową ustala się wedł. nowych stawek na podstawie *dekretu o najmie lokali.* Podatek oblicza się w tym przypadku w wysokości *10% kwoty bieżącego czynszu miesięcznego,* przypadającego z tytułu najmu za dany lokal lub jego część. Wymiaru jednak dokonuje się w ten sposób tylko wówczas, gdy obliczony na jego podstawie podatek jest wyższy od kwoty podatku obliczonej wedł. stawki 300% (podstawa: czynsz z sierpnia 39 r. w stosunku rocznym). Nie stosuje się natomiast tej zasady wymiarowej co do lokalu mieszkalnego, który chociażby w części zajmowany jest przez podatnika podatku obrotowego na inne cele niż mieszkalne. Reguła wymierzania podatku w wysokości 10% kwoty bieżącego czynszu miesięcznego przy uwzględnieniu wyżej określonych warunków zaczęła obowiązywać od 1 września 1948 r. Doręczenie wobec tego nakazu płatniczego na podatek od lokali za rok 48 nie zwalnia od obowiązku wpłacenia podatku w wysokości poprzednio określonej (10% czynszu za *lokale ściśle mieszkalne,* ustalonego dekretem o najmie lokali), a dokonane już wpłaty

podlegają zarachowaniu na podatek, jaki należało zapłacić wedł. co dopiero wspomnianej zasady płatności.

Terminy płatności. Podatek od lokali wymierza się na cały rok i powiadamia o tym podatnika za pomocą nakazu płatniczego. Płatny jest jednak podatek w ratach miesięcznych do dnia 8 każdego miesiąca za miesiąc ubiegły. W przypadkach nieotrzymania nakazu płatniczego do 1 lutego danego roku podatkowego, podatnik obowiązany jest wpłacać raty miesięczne w wysokości przypadającej (też miesięcznie) w ubiegłym roku podatkowym . Różnica, jaka wyniknie w tym przypadku między kwotą podatku oznaczoną w następnie doręczonym nakazie płatniczym, a sumą rat obliczonych na podstawie wymiaru za ubiegły rok podatkowy, płatna jest w ciągu miesiąca od dnia doręczenia nakazu płatniczego. Kto nie dotrzymuje terminów płatności rat, popada w zwłokę i stwarza obowiązek płacenia dodatku za zwłokę. Podatnicy, którzy zobowiązani są do płacenia czynszu podwyższonego zgodnie z dekretem o najmie lokali, mają równoczesny obowiązek płacenia podatku miesięcznie (10% bieżącego czynszu miesięcznego) i to *bez wezwania władzy podatkowej,* w terminie do dnia 8 każdego miesiąca kalendarzowego, za który czynsz przypada. Pierwszy termin płatności podatku od lokali dla tej kategorii podatników upłynął 8 października 1948 r.

mgr E. Krzymień

Praktyka i wykładnia prawa skarbowego

Właściwość miejscowa w podatku od wynagrodzeń Z. A. Poznań

Pytanie: Jak przedstawia się sprawa odprowadzania podatku od wynagrodzeń przy robotach terenowych? Firma nasza prowadziła roboty w G i od pracowników zatrudnionych przy wspomnianych pracach odprowadzała podatek od wynagrodzeń do Urzędu Skarbowego w G. Kontrola ksiąg zakwestionowała sposób odprowadzenia motywując tym, że właściwym Urzędem Skarbowym jest ten, gdzie firma odprowadza podatek obrotowy. W myśl tych instrukcyj prowadząc roboty w powiecie M. odprowadzaliśmy podatek od wynagrodzeń do Urzędu Skarbowego w Poznaniu. Obecnie Urząd Skarbowy w M. żąda od nas przedłożenia wykazów potrąceń i wpłacenia do jego kasy odpowiedniej kwoty. Zaznaczam, że firma nasza prowadząc roboty terenowe posiada w danej miejscowości tylko kierownictwo techniczne. Obliczanie wypłat i *sprawy administracyjne* załatwia biuro w Poznaniu.

Właściwość miejscową władz podatkowych w sprawach podatku od wynagrodzeń normują postanowienia art. 7 dekretu o postępowaniu podatkowym, które cytujemy: „Właciwość miejscową w sprawach podatku od wynagrodzeń oraz w sprawach dodatkowej opłaty obciążającej pracodawcę, określa się podług miejsca zatrudnienia pracownika.

Miejscem zatrudnienia jest stałe miejsce pracy pracownika (urząd, biuro, fabryka, warsztat, magazyn, gospodarstwo rolne, domowe itp.). Stałe miejsce pozostaje miejscem zatrudnienia pracownika również w przypadku, gdy pracownik na zlecenie pracodawcy wykonuje krótkoterminowe roboty poza stałym miejscem pracy.

Miejscem zatrudnienia pracownika, którego pracodawca zatrudnia przy robotach wykonywanych w coraz to innych okręgach władz podatkowych, jak np. w przedsiębiorstwach budowlanych, budowy dróg, kanałów itp., jest miejsce siedziby lokalnego kierownictwa robót."

Zasadniczo zatem podatek powinien być odprowadzony do Urzędu Skarbowego w M., który się tego słusznie domaga. „Lokalne kierownictwo robót bowiem, o którym mowa w cytowanym art. 7 dekretu o postępowaniu podatkowym, jest w praktyce z reguły właśnie kierownictwem technicznym.

Z uwagi na to jednak, że ewidencja pracowników oraz faktyczne obliczanie i potrącanie należnego od nich podatku od wynagrodzeń odbywa się w omawianym przypadku konkretnym w jednym miejscu (w biurze w Poznaniu), zachodzą okoliczności, uprawniające przedsiębiorstwo do wystąpienia w trybie § 6 rozporządzenia wykonawczego do art. 15 dekretu o postępowaniu podatkowym z wnioskiem do Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu o ustalenie właściwości miejscowej w sprawach podatku od wynagrodzeń oraz w sprawach opłaty obciążającej pracodawcę podług jednego z miejsc zatrudnienia (w danym przypadku w Poznaniu).

Zezwolenie w takich przypadkach na opłacanie podatku od wynagrodzeń w jednym tylko urzędzie skarbowym jest korzystne zarówno dla władzy podatkowej, gdyż umożliwia jej spotykanie się z jednym płatnikiem na terenie jednego tylko urzędu skarbowego, jak i dla płatnika, gdyż zwalnia go od niewygody utrzymywania ciągłego kontaktu z kilkoma urzędami skarbowymi.

Z tych to względów, nawet w przypadku niezatrudnienia w miejscu położenia biura (Poznań) żadnego z pracowników (poza personelem biurowym, dla którego Urząd Skarbowy w Poznaniu jest w każdym razie właściwy), nie należy oczekiwać trudności w podjęciu zezwolenia, a to z uwagi na przytoczone motywy postanowienia § 6 rozporządzenia wykonawczego.

Gdyby przedsiębiorstwo zatrudniało pracowników w okręgach dwu lub więcej izb skarbowych i pragnęło opłacać podatek od wynagrodzeń oraz dodatkową opłatę, obciążającą pracodawcę, w jednym urzędzie skarbowym — potrzebnego zezwolenia może mu udzielić Minister Skarbu na podstawie art. 15 dekretu o postępowaniu podatkowym.

Ulgi dot. jednorazowej wpłaty na rzecz Funduszu A Społecznego Funduszu Oszczędnościowego

Ministerstwo Skarbu wystosowało w powyższej sprawie okólnik do Izb Skarbowych, Urzędów Skarbowych i Urzędów Rewizyjnych o następującej treści:

Ze względu na to, że przymusowe ściągnięcie zaległej jednorazowej wpłaty na rzecz Funduszu A — S. F. O. w wysokości określonej w art. 6 dekretu z dnia 29 września 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 48 poz. 358) mogłoby spowodować u niektórych uczestników wspomnianego Funduszu trudności płatnicze — zachodzi konieczność przyznawania ulg w zakresie jednorazowej wpłaty w formie odroczenia, rozłożenia na raty a nawet w formie częściowego lub całkowitego umorzenia zaległości z powyższego tytułu.

W związku z tym, w celu przyśpieszenia likwidacji zaległej jednorazowej wpłaty Ministerstwo Skarbu na podstawie art. 26 i 35 dekretu o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 27 poz. 173) upoważnia:

1. urzędy skarbowe i urzędy rewizyjne do odraczania i rozkładania na raty jednorazowej wpłaty na rzecz Funduszu A — S. F. O. bez względu na kwotę zaległości najdalej jednak do dnia *30 września 1949 r.*,

2. urzędy skarbowe, urzędy rewizyjne i izby skarbowe do umarzania jednorazowej wpłaty na rzecz Funduszu A — S. F. O. w części lub w całości a mianowicie:

a) urzędy skarbowe do kwoty zł 100.000,—
b) urzędy rewizyjne do kwoty zł 200.000,—
c) izby skarbowe w pozostałych przypadkach, tj. gdy kwota podlegająca umorzeniu przekracza granice kompetencji określonej wyżej pod lit. a) i b) dla urzędów skarbowych lub dla urzędów rewizyjnych.

Ulgi powyższych należy udzielać na indywidualne umotywowane pod kątem możliwości *płatniczych podania uczestników S. F. O. w szczególności gdy :*

1. kwota jednorazowej wpłaty w wysokości przewidzianej w art. 6 powyższego dekretu przewyższa sumę deklarowanego przez podatnika bądź ustalonego przez władzę podatkową dochodu dla celów obliczenia miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy za rok 1948 po potrąceniu deklarowanych bądź ustalonych kwot miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy jak również składek na rzecz Funduszu A — S. F. O. za 1948 r.,

2. ściągnięcie całości lub reszty zaległości jednorazowej wpłaty spowodowałoby *likwidację przedsiębiorstwa;*

3. przedsiębiorstwo zaniechało z jakichkolwiek powodów działalności lub zostało *zlikwidowane w 1948 roku;*

4. w obrotach branżowych przedsiębiorstwa udział artykułów innej branży podlegającej wyższej stawce jest przypadkowy i spowodował zastosowanie wyższej stawki dla całego obrotu (np. zakład farmaceutyczny produkuje w nieznacznych ilościach również artykuły kosmetyczne) bądź spowodował powstanie obowiązku zapłaty jednorazowej wpłaty od obrotów, które w myśl art. *4 ust. 2* dekretu zwolnione zostały od obowiązku wniesienia jednorazowej wpłaty (branża spożywcza).

Wobec przedsiębiorstw budowlanych przy jednorazowej wpłacie obowiązuje nadal stawka przewidziana w *art. 6 ust. 3 dekretu.*

Minsterstwo Skarbu podkreśla, iż powyższe ulgi powinny być stosowane bardzo ostrożnie i powinny mieć charakter indywidualny. Przyznanie zatem ulg powinno nastąpić po dokładnym zbadaniu możliwości płatniczych uczestnika.

Umorzenie należności z tytułu jednorazowej wpłaty powinno nastąpić po prawomocnym ustaleniu rocznego wkładu oszczędnościowego za 1948 rok. Do czasu jednak ustalenia rocznego wkładu należy ograniczyć egzekucję jednorazowej wpłaty do kwoty, której władza podatkowa nie zamierza objąć umorzeniem.

(Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 18 stycznia 1949 r. (D. II. 583/9/49)

Ubezpieczenia na życie, dożycie i na wypadek inwalidztwa zamiast składek na rzecz S. F. O.

1. **Wstęp.** — W nr 43 Tygodnika Gospodarczego z ubiegłego roku, ukazał się artykuł omawiający rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 12 sierpnia 1948 r. (Dz. U. poz. 301) o zasadach specjalnych umów ubezpieczenia na życie oraz o warunkach i sposobie zaliczania składek z tytułu tych umów na poczet rocznych wkładów oszczędnościowych. W artykule tym zaznaczono, że przewidywane jest wydanie ogólnych warunków ubezpieczenia na życie i na wypadek inwalidztwa

wraz z taryfami składek. Takie ogólne warunki wraz z taryfami zostały ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 27 grudnia 1948 r., nr B — 101. przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych (PZUW). Warunki te zostaną dokładniej omówione w przyszłych artykułach. Niniejszy artykuł ma jedynie na celu przedstawienie korzyści, jakie daje uczestnikom Społecznego Funduszu Oszczędnościowego (SFO) specjalna umowa ubezpieczeniowa. Korzyści, które ubezpieczający osiąga dla siebie lub bliskich sobie osób, obciążają tylko pośrednio ubezpieczającego, gdyż bezpośrednio obciążają one wpłaty na SFO.

2. **Potrzeba ubezpieczeń.** — Pracobiorcy korzystają z ubezpieczeń społecznych. Zdają sobie oni sprawę z wielkiego dobrodziejstwa ale i ze skromnej pomocy, jaką dają ubezpieczenia społeczne w wypadkach śmierci, starości i inwalidztwa. Dla wielu, którzy poważnie myślą o losach swoich, rodziny i wykształceniu dzieci, ta pomoc wydaje się nie wystarczającą. Niejeden z pracowników szuka drogi do lepszego zabezpieczenia siebie i rodziny. Chcą oni zapewnić sobie kapitał lub rentę w wypadkach ciężkich chwil życia. Takie możliwości stwarzaja specjalne ubezpieczenia na życie i od inwalidztwa. Dla tych z pracowników, którzy są płatnikami na rzecz SFO ubezpieczenia te są szczególnie korzystne, skoro zamiast płacić na SFO można sumy te przekazywać PZUW jako składki ubezpieczeniowe.

Nie tylko pracobiorca jest zainteresowany w zawieraniu umów ubezpieczeniowych. W wprowadzeniu specjalnych umów ubezpieczeniowych, zwalniających od opłat na SFO mają korzyści i inni. Właściciel gospodarstwa rolnego widzi przyszłość swej rodziny w tym, że pozostawi jej warsztat pracy. Nie szuka on zazwyczaj oparcia o ubezpieczenie na życie. Gospodarstwo rolne ma swoją wartość. Przejście gospodarstwa na rodzinę, w drodze spadku, zmusza najbliższych do zapłaty podatku od nabycia praw majątkowych (spadkowego), a więc do zapłaty nieraz wielkiej sumy pieniędzy, która stanowić może olbrzymie obciążenie dla spadkobierców. Gdyby zmarły był ubezpieczony, rodzina otrzymałaby sumę ubezpieczeniową, która — w zależności od wysokości ubezpieczenia — może nie tylko dostarczyłaby rodzinie środków na zapłacenie podatku spadkowego, lecz również byłaby pomocą w innych ciężkich chwilach. Właściciel gospodarstwa rolnego jest płatnikiem na rzecz SFO. W warunkach tych może pomóc najbliższym bez uszczuplanie własnego kapitału czy też majątku, którymi swobodnie dysponuje, lecz zmniejszając jedynie wpłaty na SFO. W zbliżonej sytuacji są właściciele warsztatów rzemieślniczych, przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych.

Powyżej daliśmy przykład ubezpieczenia na wypadek śmierci. Podobne są nasze potrzeby w okresie inwalidztwa i starości. Każdy chciałby być dostatecznie uposażony w wypadku inwalidztwa. Wielu w wypadku dożycia do 55—65 roku życia chciałoby otrzymać znaczniejszą sumę kapitału, która by im dopomogła do lepszego zorganizowania życia w późnym wieku, gdy mniej wydajnie będą pracować zarobkowo. Tak pierwszy jak drugi cel może być zrealizowany w mało uciążliwej formie, kosztem SFO.

3. **SFO a ubezpieczenia.** — Obowiązek społecznego oszczędzania przyspiesza proces odbudowy kraju oraz zmusza społeczeństwo do oszczędzania ,czyli do zbierania środków finansowych w społecznym i własnym interesie. Te oszczędności pieniężne mogą być uszczuplone w formie zwrotów, w wypadkach przewidzianych w ustawie (Dz. U., r. 1948, poz. 74, art. 20—22). Zwroty te zawsze następują w wypadkach śmierci uczestnika SFO, na rzecz jego spadkobierców. W przypadku śmierci uczestnika funduszu winna nastąpić całkowita wypłata oszczędności i to natychmiast, lub w ratach rozłożonych na dwa do trzech lat. Zwrot niecałej sumy, lecz tylko części wkładu oszczędnościowego do wysokości 50 000,— zł, następuje w przypadku śmierci członka najbliższej rodziny, narodzin dziecka oraz ślubu a także w przypadku trwałej niezdolności do pracy uczestnika funduszu oszczędnościowego lub członka jego najbliższej rodziny. Niektórzy uczestnicy funduszu, w pewnych warunkach, mogą również otrzymać zwroty w wypadku poniesionych strat oraz konieczności utrzymywania dziecka w szkole poza miejscem zamieszkania.

Widzimy więc, że wkłady oszczędnościowe i uzyskany dzięki nim kapitał, może być pomocą dla uczestników SFO. Jednakże wycofanie wkładów jest znacznie ograniczone a czasem niemożliwe. Ktoś, kto np. dożył 60 roku życia nie może wycofać wkładów tylko z tego powodu. Ten sam może się jednak ubezpieczyć w ten sposób, że otrzyma umówioną sumę z zakładu ubezpieczeń w wypadku dożycia do 60 roku. Poza tym — i tu jest druga ważna różnica — wkłady oszczędnościowe w SFO nie chronią nas i naszej rodziny przed następstwami takich wypadków losowych, jak przedwczesna śmierć lub przedwczesne całkowite inwalidztwo, uniemożliwiające dalszą pracę. Ktoś, kto umiera w 40 roku życia z pewnością nie będzie miał wystarczających oszczędności złożonych w SFO na utrzymanie najbliższej rodziny. Ten jednak kto zamiast wpłacać składki na SFO będzie je wpłacał do PZUW, w związku z zawartą umową o ubezpieczenie na życie — znacznie poprawi położenie swej rodziny, która w zależności od płaconej składki otrzymać może poważny kapitał.

Rozważmy korzyści podobne na następującym przykładzie: 35-letni pracownik pragnie zapewnić pewien kapitał rodzinie na wypadek swej przedwczesnej śmierci (ubezpieczenie na życie) albo sobie samemu na starość (ubezpieczenie na dożycie). W tym celu zawiera ubezpieczenie na 300.000,— zł na 25 lat, płatne rodzinie w razie jego wcześniejszej śmierci lub jemu samemu w 60 tym roku życia. Składka miesięczna w tych warunkach wynosi 4,— zł miesięcznie od każdego 1000,— zł, a więc 1.200,— zł.

Wyobraźmy sobie, że pracownik umiera w 45ym roku życia. Niezwłocznie po śmierci pracownika PZUW wypłaci 300.000,— zł osobie uposażonej przez zmarłego. Gdyby w tych warunkach pracownik nie był ubezpieczony, a jedynie wpłacał 1200 zł miesięcznie na SFO, spadkobiercy zmarłego otrzymaliby jedynie 144.000,— zł.

Ubezpieczenie na życie daje poważne korzyści w naszym przykładzie. Tych korzyści nie ma w wypadkach dożycia. Tu jednak, chociaż ze stratą, pracownik uzyska wcześniej kapitał z PZUW niżeli uzyskałby go z SFO. Fundusz ten może jedynie wypłacić kapitał uczestnikowi SFO, który ukończył 65 lat lub utracił zdolność do pracy, a ponadto nie posiada dostatecznych środków utrzymania. Wielu osobom zależy na wcześniejszym uzyskaniu kapitału.

4. **Nowe ubezpieczenia.** — Specjalne ubezpieczenia na życie mogą być zawierane bądź jako ludowe ubezpieczenia na życie bez badania lekarskiego bądź jako ubezpieczenia na życie z badaniem lekarskim. Ubezpieczenia te są zawierane jako specjalne ubezpieczenia mieszane na wypadek śmierci i dożycia. Do umowy ubezpieczenia na życie zawartej na wypadek śmierci może być, za opłatą odpowiedniej składki, włączona odpowiedzialność PZUW na wypadek inwalidztwa powodującego całkowitą niezdolność do pracy (całkowite inwalidztwo).

Powyższe uwagi wymagają dokładniejszego omówienia, które będzie przedmiotem przyszłych artykułów. Obecnie chciałbym już podać kilka wyjaśnień.

Specjalne ludowe ubezpieczenia na życie bez badania lekarskiego mogą być zawierane na sumy ubezpieczeniowe od 20.000 do 600 000 zł. Ponieważ PZUW nie żąda badania lekarskiego od ubezpieczonego, a ubezpieczony musi być zdrowy w chwili rozpoczęcia odpowiedzialności PZUW, przyjmuje się, że zdrowy był ten, który nie umarł zwykłą śmiercią w ciągu roku. Obowiązuje tu roczna karencja, tj. jeżeli śmierć ubezpieczonego nastąpi w ciągu pierwszego roku trwania ubezpieczenia, PZUW zwraca tylko wpłacone składki. W drugim roku PZUW wypłaca pełną sumę ubezpieczenia, na jaką zawarto umowę.

Ograniczenia powyższe nie mają zastosowania w wypadkach specjalnych powodów śmierci. PZUW wypłaca pełną sumę ubezpieczenia od samego początku trwania ubezpieczenia w przypadkach śmierci ubezpieczonego na skutek:

a) chorób zakaźnych, a mianowicie ospy, błonicy, (dyfterytu), tyfusu plamistego, płonicy (szkarlatyny), róży, dżumy, cholery, wąglika (zarazy syberyjskiej), tężca, nosacizny, wścieklizny, odry i kokluszu;
b) ukąszenia przez jadowite owady lub zwierzęta;
c) porodu;
d) nieszczęśliwego wypadku.

Omawiane specjalne ubezpieczenie na życie nie będzie zawarte jako ubezpieczenie jedynie pośmiertne, co pozwoliłoby na płacenie mniejszej składki. Ubezpieczenie — zgodnie z obecnymi przepisami — może być zawierane jako ubezpieczenie mieszane, tj. na wypadek śmierci i dożycia. Tutaj uposażony otrzymuje umówiony kapitał nie tylko w razie śmierci ubezpieczonego ,ale może go otrzymać już wcześniej, tj. z chwilą dożycia do umówionego wieku. Składki są tak obliczone, że im późniejszy jest rok dożycia, tym składka jest mniejsza. Najkrótszy okres dożycia wynosi 10 lat i dla takiego okresu taryfy przewidują najwyższe składki.

Specjalne ubezpieczenie na życie z badaniem lekarskim może być zawierane na sumę ubezpieczeniową od 300.000,— do 3.000.000,— zł, a w wypadkach łączenia go z ubezpieczeniem od całkowitego inwalidztwa — do 1.000.000,— zł. Umowę zawiera się tylko z ludźmi zdrowymi. O tym, czy ktoś jest zdrowy, decyduje opinia lekarza. Potrzebne jest więc badanie lekarskie. W razie śmierci ubezpieczonego płatna jest natychmiast pełna suma ubezpieczenia, nawet po zapłaceniu jednorazowej lub pierwszej składki.

Specjalną umowę na życie, tak ludową jak i z badaniem lekarskim, można rozszerzyć w ten sposób, że PZUW będzie również odpowiadał w **wypadku inwalidztwa** powodującego całkowitą niezdolność do pracy — za opłatą odpowiednio wyższej składki.

Ubezpieczeniem na wypadek inwalidztwa może być objęte:

a) zwolnienie ubezpieczonego od opłaty składek za ubezpieczenie na życie albo
b) zwolnienie od opłaty składek i roczna renta inwalidzka w wysokości 12% sumy ubezpieczenia, płatna do końca trwania umowy lub do końca tego kwartału kalendarzowego, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego.

Pomiędzy specjalnymi ubezpieczeniami, spotykamy również **ubezpieczenia renty okresowej na zawodowe wykształcenie** krewnych, zstępnych ubezpieczonego. Taka umowa jest celowa, gdy ubezpieczony zabezpieczyć chce np. swemu synowi (uposażony) czteroletnią rentę na okres studiów. Renta ta nie może przekraczać 120.000,— złotych rocznie. Składka płatna jest przez 10 do 20 lat, przez ubezpieczonego, a renta jest wypłacana po 10 do 20 latach, zależnie od umowy i składki. Jeżeli ubezpieczony ojciec umrze w krótszym czasie, uposażony syn zachowuje prawo do renty, mimo, że składka nie była płacona przez przewidywaną ilość lat z powodu wcześniejszej śmierci ubezpieczonego.

5. **Podział ubezpieczeń w związku z taryfami składek.** — Specjalne ubezpieczenia przewidują siedem rodzai umów, dla których wprowadzone są odrębne składki. W związku z tym mamy następujące taryfy:

A. Taryfy dla specjalnych ubezpieczeń **z badaniem lekarskim.**

a) Taryfa S III — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia mieszanego na wypadek śmierci i dożycia. Uposażony nie ma prawa do udziału w zyskach PZUW. Suma ubezpieczenia płatna jest natychmiast w razie śmierci ubezpieczonego lub po dożyciu do umówionego terminu. Składki płatne są do końca roku ubezpieczenia, w którym zastąpiła śmierć, najdłużej jednak do upływu umówionego terminu.
b) Taryfa S III i — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia mieszanego na wypadek śmierci lub dożycia z zwolnieniem od opłaty składek na wypadek inwalidztwa. Uposażony nie ma prawa do udziału w zyskach. -Suma ubezpieczenia płatna jest natychmiast w razie śmierci ubezpieczonego lub po dożyciu z góry umówionego terminu. Obowiązek opłaty składek u

staje z końcem roku ubezpieczeniowego, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego albo jeżeli ubezpieczony stał się trwale niezdolny do pracy, nie później jednak jak z upływem z góry umówionego terminu.

c) Taryfa S III i r — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia mieszanego na wypadek śmierci i dożycia z zwolnieniem od opłaty składek i z rentą roczną w wysokości 12% sumy ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa. Uposażony nie ma prawa do udziału w zyskach. Suma ubezpieczenia płatna jest natychmiast w razie śmierci ubezpieczonego lub po dożyciu z góry umówionego terminu. — Na wypadek trwałej niezdolności do pracy płatna jest dodatkowo renta inwalidzka w wysokości 12% sumy ubezpieczenia. — Obowiązek opłaty składek ustaje z końcem roku ubezpieczeniowego, w którym ubezpieczony zmarł albo wcześniej, jeżeli ubezpieczony stał się trwale niezdolny do pracy, nie później jednak jak z upływem z góry umówionego terminu.

d) Taryfa S V — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia renty okresowej na zawodowe wykształcenie krewnych i zstępnych ubezpieczonego. Ubezpieczony nie ma prawa do udziału w zyskach. Ubezpieczenie to zostało już omówione powyżej pod p. 4 niniejszego artykułu.

B. Taryfy dla specjalnych ludowych ubezpieczeń **bez badania lekarskiego.**

a) Taryfa S III L — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia mieszanego na wypadek śmierci i dożycia. Przypomina ona taryfę S III, jeśli chodzi o cel ubezpieczenia z tym, że obowiązuje roczna karencja i składki są mniej wysokie.

b) Taryfa S III i L — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia mieszanego na wypadek śmierci i dożycia z zwolnieniem od opłaty składek na wypadek inwalidztwa. Przypomina ona taryfę S III i, jeśli chodzi o cel ubezpieczenia z tym że obowiązuje jednoroczna karencja dla ubezpieczenia na życie a trzyletnia dla ubezpieczenia na wypadek śmierci.

Powyższe ograniczenia nie mają jednak zastosowania, jeżeli śmierć nastąpiła z przyczyn specjalnych, podanych powyżej pod p. 4a — d, jak chorób zakaźnych, ukąszenia, porodu i nieszczęśliwego wypadku oraz jeżeli niezdolność do pracy wynikła na skutek doznanego nieszczęśliwego wypadku. Poza tym składki są nieco wyższe.

c) Taryfa S V L — Ma ona zastosowanie do ubezpieczenia renty okresowej na zawodowe wykształcenie krewnych zstępnych. Przypomina ona taryfę S. V, jeżeli chodzi o warunki ubezpieczeniowe z wyjątkiem wysokości składek.

6. **Wnioski i zawarcie ubezpieczenia.** Uczestnik SFO zamierzający zawrzeć z PZUW specjalną umowę ubezpieczeniową na życie, winien złożyć w oddziale wojewódzkim lub w placówkach powiatowych tego zakładu podpisany przez siebie wniosek na formularzu PZUW. Prawdopodobnie będą również pośredniczyć w zawieraniu umów instytucje (zbiornice) powołane do przyjmowania wpłat na poczet wkładów oszczędnościowych SFO jak np. urzędy skarbowe i kasy komunalne. Również związki pracowników zakładów pracy, za rządy związków zawodowych oraz wszelkie zrzeszenia rejestrowane — będą mogły pośredniczyć w tej sprawie, za wynagrodzeniem uzyskanym z PZUW. W sprawach powyższych brak na razie dokładniejszych wiadomości.

PZUW może odmówić przyjęcia ubezpieczenia bez podania powodów odmowy.

Na dowód zawarcia ubezpieczenia PZUW wystawia dokument zwany polisą. Jeżeli treść polisy odbiega od treści wniosku, uważa się polisę mimo to za przyjętą i umowę za zawartą, jeżeli wnioskodawcy na każdą różnicę z osobna zwrócono uwagę na piśmie, a on w ciągu miesiąca od otrzymania polisy nie wniósł pisemnego sprzeciwu.

7. **Rozliczenie z SFO.** — Składki i wpisowe zapłacone na specjalne ubezpieczenie na życie podlegają odliczeniu od sum, które należałoby normalnie wpłacić w formie wkładów na rzecz SFO Odliczania tego dokonuje się w następujący sposób.

Uczestnicy funduszu A i B, którzy zawarli specjalną umowę ubezpieczenia na życie i wpłacili z tego tytułu składkę ubezpieczeniową (zaliczkę), składają potwierdzenie zapłaty składki ubezpieczeniowej (zaliczki) w zbiornicy PKO albo w Komunalnej Kasie Oszczędności, w zależności od tego, gdzie jest prowadzony ich rachunek oszczędnościowy związany z SFO. Uczestnicy funduszu B mogą potwierdzenie to składać również w urzędach gminnych.

Ubezpieczający uczestnik funduszu C może opłacać składki bezpośrednio w PZUW bądź też zlecić ich opłatę swemu pracodawcy. Jeżeli uczestnik funduszu C zapłacił składkę bezpośrednio do PZUW, winien każdorazowo otrzymane potwierdzenie złożyć właściwej zbiornicy SFO za pośrednictwem pracodawcy, który na tej podstawie nie dokona potrąceń z jego poborów na poczet wkładów oszczędnościowych SFO do wysokości sumy objętej pokwitowaniem. Jeżeli natomiast uczestnik funduszu C zlecił pracodawcy potrącenie składek z uposażeń, wówczas pracodawca przekazuje to zlecenie oraz pozostałe po potrąceniu składki do zbiornicy SFO.

dr Z. K. Nowakowski

Praca młodocianych

Z Dziennika Urzędowego Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej dowiadujemy się, że Inspekcja Pracy ze względu na swój ograniczony stan liczebny nie była w możności objąć dostatecznym nadzorem wszystkich zakładów rzemieślniczych i przedsiębiorstw handlowych, mimo że zagadnienia poprawy warunków pracy młodocianych w tych zakładach traktowane są jako nader aktualne. W wyniku rozmów przeprowadzonych z Zarządem Głównym Związku Młodzieży Polskiej,

(Z. M. P.) Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przyjęło współpracę tegoż Związku jako czynnika społecznego w przeprowadzeniu akcji poprawy warunków pracy młodocianych w rzemiośle i handlu. Z. M. P. podejmuje cenną akcję, zmierzającą do uporządkowania zagadnień ochrony pracy młodocianych oraz praktycznego realizowania wszystkich ustawowych postanowień w tym zakresie obowiązujących. Wyłonione przez Z. M. P. kadry asystentów do spraw młodocianych w urzędach pracy wpłyną niewątpliwie na poprawę warunków pracy młodocianych.

W związku z powyższym, przypominamy przepisy prawne obowiązujące w przedmiocie pracy młodocianych.

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 2. 7. 1924 r. o pracy młodocianych i kobiet (D. U. poz. 636/24) dalej ustawa z dnia 7 listopada 1931 r. (D. U. poz. 773/31) nowelizowana w okresie powojenym dekretem z dnia 29. 9. 1945 r. (D. U. poz. 236/45), jeśli chodzi o pracę młodocianych i ustawą z dnia 28. 4. 1948 r. (D. U. poz. 182/48) w zakresie ochrony pracy kobiet.

Młodocianymi w rozumieniu tej ustawy są osoby płci obojga w wieku od 15 do ukończonych 18 lat.

Przyjmowanie do pracy dzieci przed ukończeniem lat 15 jest wzbronione. Młodocianych wolno przyjmować do pracy, jeżeli przedstawią świadectwo z ukończenia lat 15, zezwolenie przedstawiciela władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej, dowód z wykonania obowiązku szkolnego i świadectwa lekarza wskazanego przez inspekcję pracy, że dana praca nie przekracza sił młodocianego. Inspektor pracy jest władny każdego czasu zarządzić badanie młodocianych przez wskazanego lekarza urzędowego dla stwierdzenia czy praca fizyczna nie przekracza sił fizycznych młodocianego wzgl. czy nie szkodzi jego rozwojowi. W wyniku takiego badania inspektor pracy może wykonywania pewnych prac młodocianemu zakazać, wskazując jednocześnie jakie prace może wykonywać.

Z mocy samej ustawy wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w warunkach, w których praca jest szczególnie niebezpieczna lub szkodliwa dla zdrowia oraz przy robotach ciężkich lub niebezpiecznych dla zdrowia, moralności, dobrych obyczajów. Bardzo szczegółowy spis robót wzbronionych młodocianym znajduje się w załączniku do rozporządzenia z dnia 3. 10. 1935 r. (D. U. poz. 484/35). Zawiera on 150 pozycyj, omawiających zakazane roboty dla młodocianych, zarówno w dziale ogólnym zakładów pracy i jak i w następujących przemysłach branżowych: górnictwo, przemysł mineralny, hutnictwo i przemysł metalowy, przemysł chemiczny, roboty z materiałami wybuchowymi, odgazowywanie, sucha destylacja i wygazowywanie węgla, drzewa i torfu, przemysły naftowo rafineryjny i gazów ziemnych, włókienniczy, papierniczy, drzewny, spożywczy, odzieżowy i galanteryjny, roboty budowlane, melioracyjne i drogowe roboty z zakresu użyteczności publicznej, przemysł poligraficzny i wyrobu czcionek, komunikacja i przewóz, zakłady rozrywkowe.

Ustawodawca normując warunki pracy młodocianych uważał również za celowe unormować dopuszczalny stosunek ilości pracowników młodocianych do pracowników pozostałych w danym zakładzie pracy. Stosunek ten dla poszczególnych gałęzi pracy ma prawo określić Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z resortowym ministrem i po wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych, rzemieślniczych i organizacyj zawodowych pracowników.

Dotąd wydano tylko dwa takie rozporządzenia.

Pierwsze z nich z dnia 9 listopada 1932 roku (D. U. poz. 935/32) dotyczy stosunku procentowego młodocianych do ogółu zatrudnionych dorosłych robotników w przemyśle poligraficznym. Rozporządzenie to przewiduje następujące górne granice:

a) w dziale drukarskim stosunek powyższy nie może przekraczać; dla zecerni — 2% i dla maszynowni 70%,
b) w dziale litograficznym — dla rysowni i przedrukarni — 2% i dla maszynowni — 100% z tym jednak, że na każdą maszynę litograficzną nie może wypadać więcej niż jeden młodociany,
c) w dziale chemigraficznym stosunek powyższy nie może przekraczać — 10%.

Rozporządzenie to nie dotyczy uczniów przemysłowych, zatrudnionych na podstawie pisemnych umów o naukę, jak również nie obowiązuje na terenie województwa śląskiego.

Drugie rozporządzenie z 15 lutego 1933 r. (Dz. U. poz. 87/33) dotyczy młodocianych, zatrudnionych w hutach szklanych i określa następujące maksymalne granice:

a) dla hut, zatrudniających ogółem do 300-stu robotników włącznie, stosunek procentowy młodocianych nie może przekraczać w hutach butelkowych i galanteryjnych — 12% a w hutach taflowych — 2%,
b) dla hut, zatrudniających ogółem ponad 300 robotników, w hutach butelkowych i galanteryjnych nie może przekraczać — 10%

a w hutach taflowych — 2%.

Rozporządzenie to — podobnie jak poprzednie — obowiązuje na terenie całego Państwa za wyjątkiem województwa śląskiego.

Organem upoważnionym do kontrolowania czy ilość młodocianych nie przekracza dozwolonej liczby jest inspektor pracy.

Czas pracy dla młodocianych, obok ustawy omawianej, reguluje nadto ustawa o czasie pracy w przemyśle i handlu z dnia 18. 12. 1919 r. (D. U. poz. 734/1933) znowelizowana dekretem z dnia 16. 5. 1945 r. (Dz. U. poz. 117/45) i dekretem z dnia 19. 9. 1946 (D. U. poz. 285/46).

Czas pracy wynosi najwyżej 8 godzin dziennie i 46 godzin tygodniowo.

Zatrudnienie młodocianych w godzinach nadliczbowych jest wzbronione za wyjątkiem przypadku, gdy na skutek żywiołowych wydarzeń lub nieszczęśliwych wypadków jest to konieczne dla zapewnienia bezpieczeństwa pracujących, dla utrzymania w całości i umożliwienia dalszego ruchu zakładu pracy oraz dla wykonania robót, któ-

rych niewykonanie mogłoby narazić na zepsucie materiały lub urządzenia mechaniczne.

Odpoczynek nocny młodocianych winien trwać najmniej 11 godzin bez przerwy i obejmować w zakładach pracujących na jedną zmianę czas między godziną 8 wieczorem a 6-tą rano, a w zakładach pracujących na dwie zmiany — czas między godziną 10 wieczorem a 5-tą rano. Zakazu pracy nocnej nie stosuje się do młodocianych płci męskiej powyżej lat 16-tu:

a) w wypadkach siły wyższej,
b) w gałęziach przemysłu przy pracy, która z natury rzeczy musi być prowadzona bez przerwy w dzień i w nocy: w fabrykach żelaza, stali, przy pracach, w których są używane piece płomienne i regeneracyjne, przy galwanizacji blachy żelaznej i drutu, hutach szklanych, w papierniach i cukrowniach,
c) w kopalniach węgla, o ile przerwa między dwoma okresami pracy wynosi godzin 15; niedopuszczalne jest to jednak, jeśli przerwa ta wynosi mniej niż godzin 13-cie.

Ustawa zakazuje bezpłatnego zatrudniania młodocianych jak i przyjmowania przez pracodawcę wynagrodzenia za naukę młodocianych.

Rozporządzenie z dnia 9. 6. 1938 r. wymienia rzemiosła, które zwolnione są od tego zakazu, tzn., w których pracodawca może pobierać opłaty za naukę a mianowicie: rzeźbiarstwo, wyrób szkieł i narzędzi optycznych, tokarstwo w drzewie, wyrób instrumentów muzycznych, grawerstwo, jubilerstwo i złotnictwo, zegarmistrzostwo, fotografowanie.

Wysokość wynagrodzenia dla młodocianych określa branżowy układ zbiorowy pracy.

Zagadnienie urlopów dla młodocianych reguluje m. i. ustawa o urlopach z dnia 16. 5. 1922 r. (D. U. poz. 735/33 znowelizowana dekretem z dn. 29. 9. 1945 r. (D. U. poz. 238/45) i dekretem z dnia 29. 8. 1948 r. (D. U. poz. 258/48).

Młodociany oraz terminatorzy i uczniowie korzystają po półrocznej pracy z 7 dniowego urlopu, po rocznej pracy z 14 dniowego urlopu.

Zakłady pracy mają obowiązek:

a) zawrzeć umowę z prawnymi opiekunami młodocianych o praktyczną naukę zawodu po okresie próbnym wynoszącym 4 tygodnie, posługując się drukami umów izby przemysłowo-handlowej czy też izby rzemieślniczej,
b) prowadzić spis i wykazy młodocianych wg. wzoru ustalonego przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej,
c) zapisać młodocianych do średniej szkoły zawodowej,
d) zwalniać młodocianych na 18 godzin tygodniowo od nauki praktycznej zawodu celem dopełnienia obowiązku chodzenia do szkoły i to niezależnie od tego czy nauka odbywa się w szkole w godzinach pracy młodocianego czy też poza tymi godzinami,
e) płacić młodocianym wg. wyznaczanych stawek także za godziny, przeznaczane na naukę w szkole,
f) uczyć systematycznie młodocianych praktycznej nauki zawodu,
g) kontrolować i interesować się chodzeniem młodocianych do szkoły i ich postępami w nauce,
h) ułatwić młodocianym po ukończeniu nauki zawodu przystąpienie do egzaminu zawodowego.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w zarządzeniach swoich podkreśla szczególnie, że uczęszczanie do szkoły dokształcającej nie jest aktem swobodnej woli ucznia a ustawowym obowiązkiem i pracodawca zobowiązany jest sprawdzać książeczkę obecności młodocianego w szkole oraz stwierdzać kontrolę swym podpisem.

Nieuczęszczanie młodocianego do szkoły może być podstawą dla pracodawcy do rozwiązania z nim stosunku służbowego zgodnie z art. 120 prawa przemysłowego.

Zatrudnianie młodocianego, który nie dopełnia obowiązku szkolnego, jest także dostatecznym powodem do pociągnięcia pracodawcy do odpowiedzialności karnej, gdyż postępowaniem swoim pracodawca pomaga młodocianemu w obejściu nałożonego nań obowiązku ustawowego.

(zkl)

Zasady dotyczące transakcji na Międzynarodowych Targach Poznańskich w 1949 r.

(Zarządzenie Podsekretarza Stanu do Spraw Handlu Zagranicznego z dnia 5 stycznia 1949 r.)

Transakcje, zawierane na Międzynarodowych Targach Poznańskich, mogą być dokonywane na zasadach przytoczonych w niniejszym zarządzeniu.

Pkt. 1. Wystawcy zagraniczni mają prawo sprzedawania na Międzynarodowych Targach Poznańskich przywiezionych przez siebie eksponatów za złote polskie.

Pkt. 2. Ceny sprzedażne wymagają zaakceptowania przez Międzyministerialną Komisję, urzędującą na Międzynarodowych Targach Poznańskich z tym, że do cen tych doliczone zostaną ewentualne opłaty, jak: monopolowe, akcyzowe i celne manipulacyjne. Wszelkie inne opłaty doliczane będą w formie tzw. zryczałtowanych opłat targowych.

Wysokość zryczałtowanych opłat targowych ustalona będzie dla każdego rodzaju i gatunku towarów przez wymienioną Komisję Międzyministerialną.

Pkt. 3. Z uzyskanych ze sprzedaży eksponatów kwot złotowych netto, tzn. po potrąceniu zryczałtowanych opłat targowych (pkt. 2), każdy z zagranicznych, sprzedających wystawców może

dysponować w kraju na pokrycie własnych potrzeb i swego personelu kwotą do wysokości zł 500.000,—, jednak bez prawa transferu.

Pkt. 4. Suma wymieniona w pkt. 3 nie może być obrócona ani na pokrycie opłat za dzierżawioną powierzchnię na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich, ani też na zakup towarów, przeznaczonych na eksport, z wyjątkiem drobnych upominków o charakterze pamiątkowym, z wyłączeniem wyrobów ze złota, srebra lub innych metali szlachetnych. Łączna wartość dozwolonych w ten sposób do zakupu i wywozu drobnych upominków nie może przekraczać 10% kwoty, pozostającej do swobodnej dyspozycji sprzedawcy zgodnie z pkt. 3.

Pkt. 5. W przypadku niewyzyskania przypadającej na poszczególnego wystawcę puli 500.000 złotych, Komisja może zezwolić na dokonanie virement między wystawcami tego samego kraju.

Pkt. 6. Wszelkie kwoty netto powyżej sumy zł 500.000,—, którą w myśl pkt. 3 może wystawca dysponować, pozostają na rachunku zablokowanym i dysponowanie kwotami tymi nie jest dopuszczalne bez uprzedniej zgody Komisji Dewizowej.

Pkt. 7. Przypadki, w których całe państwo występuje jako jeden sprzedawca, uregulowane zostaną w drodze odrębnych porozumień z Ministerstwem Przemysłu i Handlu, Departament Planu i Koordynacji Handlu Zagranicznego. Porozumienia takie, przedstawicielstwa handlowe poszczególnych krajów winny zawrzeć w terminie do dnia 15 marca 1949 r.

Pkt. 8. Przywóz eksponatów następuje na zasadach warunkowej odprawy celnej w Urzędzie Celnym w Poznaniu.

Pkt. 9. Dla przeprowadzenia zwrotnej odprawy celnej wystawcy zagraniczni zobowiązani są, w terminie do dni 10 od zakończenia sprzedaży do sporządzenia remanentu końcowego, który zostanie porównany z remanentem początkowym i zestawieniem codziennych utargów.

Pkt. 10. Warunkowa odprawa celna musi być zastąpiona przez ostateczną odprawę celną lub przez wywóz eksponatów za granicę w przeciągu 4 ch miesięcy od daty zamknięcia Targów.

Pkt. 11. Sprzedaż eksponatów za złote pokryta zostanie na miejscu odnośnymi pozwoleniami przywozu, umożliwiającymi ostateczną odprawę celną.

Pkt. 12. Polskie władze celne uwzględniać będą manco w wysokości:

a) przy towarach łatwo psujących się do 10%,

b) przy innych do 5%,

powstałe na skutek uszkodzeń oraz z tytułu rozprowadzenia towarów w drodze nieodpłatnej.

Pkt. 13. Zezwolenia przywozowe i wywozowe na transakcje, jakie będą zawierane na Międzynarodowych Targach Poznańskich, wydawane będą w trybie normalnym, przy czym w zakresie przywozu korzystać będą — o ile zostaną zawarte z wystawcami i co do towarów będących przedmiotem pokazu — z następujących ulg:

a) faktury pro forma nie muszą być wizowane przez radców handlowych,

b) importer nie ma obowiązku składania ofert konkurencyjnych.

Pkt. 14. Nadzór nad całością akcji w zakresie transakcji targowych spełnia Międzyministerialna Komisja, która zostanie powołana zarządzeniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

Wyjaśnienia w sprawie koncesjonowania handlu

Prowadzenie przedsiębiorstwa a śmierć właściciela p. „M. J. 100"

Pyta Pan, czy potrzebne jest uzyskanie nowego zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa handlowego lub usługowego w wypadku śmierci właściciela przedsiębiorstwa, czy też przedsiębiorstwo takie mogą prowadzić nadal spadkobiercy zmarłego i jakie w danym wypadku należy załatwić formalności oraz jakie uiścić opłaty.

Odpowiedź na powyższe pytania zawiera przepis § 10 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 22 sierpnia 1947 r. (Dz U. R. P. Nr 57, poz. 311), zezwalający — po śmierci właściciela — na prowadzenie przedsiębiorstwa i wykonywanie czynności handlowych na rachunek pozostałego przy życiu małżonka albo małoletnich zstępnych zgodnie z przepisami art. 40 prawa przemysłowego, pod warunkiem uzyskania przez powołanych do dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa lub wykonywania czynności handlowych zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa. A więc, jeśli pozostały przy życiu małżonek lub małoletni zstępni pragną prowadzić przedsiębiorstwo na swój rachunek, winni uzyskać zezwolenie na prowadzenie tego przedsiębiorstwa. Nie będzie to jednak zezwolenie na prowadzenie nowego przedsiębiorstwa, gdyż w tym wypadku poprzednie zezwolenie (koncesja) skutkiem śmierci właściciela nie wygasła, lecz zezwolenie na dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa już istniejącego uprzednio a pozostałego po śmierci jego właściciela. Co za tym idzie, nie zachodzi potrzeba uiszczenia nowej opłaty za zezwolenie (tzw. opłaty koncesyjnej), natomiast powołani do dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa (pozostały przy życiu małżonek, małoletni zstępni, opieka, kierownik itp.) muszą złożyć wniosek o udzielenie im zezwolenia na prowadzenie przedsiębiorstwa, podając dane personalne osób, na rachunek których przedsiębiorstwo będzie prowadzone, składając na piśmie oświadczenie o niekaralności tych osób za przestępstwo popełnione z chęci zysku i za występek skarbowy oraz legitymując się dowodem, stwierdzającym przygotowanie fachowe petenta.

Podkreślić należy, że art. 40 prawa przemysłowego ogranicza prawo prowadzenia pozostałego

przedsiębiorstwa po śmierci jego właściciela *jedynie na rachunek* wdowy na czas jej wdowieństwa *i na rachunek małoletnich zstępnych* (a więc dzieci, wnuków, prawnuków) na czas ich małoletności. Wynika z tego, że wdowiec już nie ma prawa korzystania z powyższych przywilejów i winien zaprzestać działalności handlowej przedsiębiorstwa z chwilą śmierci swej żony, która była właścicielką tego przedsiębiorstwa. Chcąc prowadzić przedsiębiorstwo handlowe nadal, na własny rachunek, winien wdowiec złożyć całkiem nowe podanie i uiścić nowe opłaty, gdyż zezwolenie na poprzednie przedsiębiorstwo z chwilą śmierci jego właścicielki wygasło (jeśli nie pozostali po niej małoletni zstępni, którzy pragną prowadzić przedsiębiorstwo na własny rachunek). Oczywiście również wszyscy inny krewni oraz powinowaci zmarłego właściciela przedsiębiorstwa nie są powołani i nie mogą korzystać z dobrodziejstw przepisu § 10 wyż. wym. rozporządzenia oraz art. 40 prawa przemysłowego.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego" Księgarnia Wilak Poznań Kantaka 10

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-łamowej zł 25,—

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31 Tel 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR" Polska Agencja Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7, Tel. 30-80 i 91-58 i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66 Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66 Toruń — ul. Małe Garbary 2 Katowice — Warszawska 23, skr. poczt. 790. — Tel. 34403

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40 45-00.
Konto P. K. O. — V - 4085.
Cena numeru 40,—zł, prenumerata kwartalna 450,— zł.

Odbito czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna, Sp. z o. o., Poznań ,ul. Strzałowa nr 2 a, K-58215